

Таранець В. Г.,
доктор філологічних наук,
професор кафедри германських та східних мов
Міжнародного гуманітарного університету

ВЕЛЕСОВА КНИГА (ІСТОРИКО-ЛІНГВІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ). ЧАСТИНА 5

Анотація. На матеріалі текстів «Велесової книги» розглядаються слов'янські божества: богиня-мати Сва, Сварог, Дажбог, Перун, Велес та етимологія слова «Бог».

Ключові слова: Велесова книга, Бог, богиня-мати Сва, Сварог, Дажбог, Перун, Велес.

Постановка проблеми. СЛОВ'ЯНСЬКІ БОГИ¹. Сюжет «Велесової книги» (далі – ВК) містить у собі дві площини подій: реальні, ті, що відбуваються на Землі, та потойбічні, небесні, в яких задіяні божества. Для давніх людей, що творять земні справи, обидва світи утворюють єдине ціле, в кожному із яких мають місце схожі реалії. Таке розуміння навколишнього світу було типовим для первісних людей, яке продовжувалося до епохи Середньовіччя і зберігається в деяких архаїзмах людської свідомості та буття до наших днів. Очевидно, що поняття БОГ також існує у свідомості людей із далеких часів, хоча смислове наповнення його багато разів змінювалося. Зупинимося детальніше на цій стороні питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здавна люди на мислила себе єдиною з природою, ототожнюючи свої ознаки з оточуючим живим світом і наділяючи цей світ також своїми рисами, що торкаються її мовлення та мислення. Відділення людини від природи характеризує етап *бінарності* існування зазначених складових. З цього часу зароджується протиставлення природа/людина, в якому під терміном *природа* виступає поняття БОГ. Дуальне мислення людини приводить до сприйняття всього навколишнього світу речей у вигляді двосторонніх явищ. Відбувається розділення і протиставлення просторових уявлень, які, зокрема, проявляються у вигляді окремого існування НЕБА і ЗЕМЛІ, на яких відповідно поселяються боги і люди.

Давня міфологія шумерської цивілізації свідчить про проходження уявлень людини в напрямку виокремлення у своєму соціумі окремих людей, героїв, які виглядали як напівбоги, що згодом були ідеалізовані як безсмертні і поміщені на небі. У цілому, цей процес виглядав подібно і в інших народів, що дозволяє прийняти розвиток у напрямку: *людина* → *напівбог* → *бог*. До сказаного необхідно додати, що людина первинно переносила всі свої відносини і побут земного життя на Небо, що стало притаманним також божествам. Так, поняття БОГ включало в себе семантику й атрибути природних речей та явищ, які поступово прийшли до сучасного розуміння, що БОГ – це ЛЮДИНА. Взагалі, необхідно прийняти й інші тлумачення подій та фактів, що подані в давніх оповідях, легендах та міфах. У них наявні реалії земного життя, необхідно лише зняти з них небесну вуаль, після цього їх можна сприймати як бувших у повсякденному житті землян.

До сказаного необхідно додати існування у Бога, за уявою древніх, надприродної сили, по-нашому, *інформаційної енергії*, що передається людям на Землі. Таке розуміння знаходимо у таких текстах ВК (д. 1): «*Повчимося старому, зануримо душі наші в нього, бо то є наше, що прийшло з Колом, і творить Божу силу*». Бога «*просимо не переставати живих явищ Кола крутити в Яві*» (д. 11-А). Раніше у нас була мова про Кола, які, йдучи із космосу, задають реалії і все життя на Землі.

Грунтуючись на викладеному вище розумінні зародження поняття БОГ і деяких його особливостей, розглянемо детальніше цю сторону питання на матеріалі текстів ВК.

У багатьох випадках у текстах вживається слово «Бог» у загальному значенні, не називаючи конкретного божества. До рис такого розуміння відносимо тези про те, що Бог єдиний з нами, «*а тому творимо та говоримо з богами воедино*» (д. 1). Ця єдність пояснюється тим, що «*...Боги наші суть отчі родичі*» (д. 33/фрагм./).

В іншому місці автор ВК зазначає: «*Бог є один і множествен*» (д. 30). Ця фраза є глибоко філософською і підтверджує відомий у сучасній науці постулат про бінарність первинної парадигми мислення людини, або «двоєдність». Останнє свідчить, що Бог у давніх слов'ян представлявся як єдність «цілісної двоїни» (двоїна була одночасно і множинністю). У цьому ж тексті зазначається: «*Не мали ми богів, окрім Вишень і Сварга, а вони суть множества*». Очевидно, що первісно слов'яни розрізняли *Вишень* і *Сварга*, які пізніше утворили множини богів, але все ж як єдину цілісність. В одному тексті (д. 38-А) зазначається, що «*Сварг – усіма править*», а перед цим перелічуються ці божества: *Перун, Стрибог, Ладобог, Купалбог, Яр-бог*. З настанням дня до Бога звертаємося, «*його ж називаємо Перун, Дажбо, Хоре, Яр та іншими іменами*» (д. 4-Г). Очевидно, що в інших текстах ВК, де згадується «*Бог наші*», розуміється перш за все Сварог, «*який ті землю, сонце наше і зірки утримує, і світ міцний творить*» (д. 11-А). Його ми славимо, «*хвалу співаємо. Співаємо й танцюємо йому*» (д. 11-А). Бог локалізується на Небі, його множинність перебуває у пантеоні, так званому *Сварзі*.

Богам люди обов'язково приносили жертву, просячи при цьому «*про поміч у ділах ратних*» (д. 7-Д). Успіх у боротьбі з ворогом, вважають руси (слов'яни), можливий лише дякуючи співучасті того чи іншого бога. Це може бути матір-Сва зі своїми порадами, громовержець Перун, який допомагає воїнам залізними мечами, Яр-бог, який «*править весняним цвітінням та русаліями, водяними, лісовиками та домовими*» (д. 38-А). Пожертви приносяться лише своїм богам, а не чужим, з якими руси перебувають у ворожих стосунках. «*Боги Русі, – відзначає автор, – не беруть жертви людської і тваринної*» (д. 24-Б). Хоча свідчення арабських мандрівників до Русі показують, наприклад, як спалюють зі слов'янським вождем його дружину,

¹ Продовження, початок у Науковому віснику МГУ, вип. 9, 10, 11, 12.

але, на нашу думку, це не сприймає автор ВК як жертву, оскільки (за свідченням подорожуючих) дружина йшла на жертву добровільно, виражаючи свою любов до небіжчика і неможливість далі існувати без нього [12, с. 14, 16, 21].

Далі в тексті І. Хоругин зазначає, що «ліпше маємо зникнути, але ніколи не бути в рабстві та жертвувати богам чужим» (д. 6-Г). Наші боги – образи, «і волхви жертву приносили богам, хвалячи та славлячи їх» (д. 7-А). Слов'яни мали багато храмів: «у Новограді на Волхов-ріці, мали в Києграді по Боголісах. І ще мали на Волині дулібські храни, і в Суренжі на морі Сурськім та Синім» (д. 21).

У текстах зосереджується увага читача на тому, що той, хто забув слов'янську божественну віру, той отримує найсуворіше покарання. «І ніхто не сміє про те забути, бо проклятий буде богами нашими і людьми. Люди ім'я його схибнуть навіки» (д. 25). Автор звертає увагу на інше тлумачення заповідей Бога, за що така людина буде покарана, як зазначається в тексті (д. 30): «Якщо ж трапиться якийсь блудень, що захоче порухувати богів і відділити від неба, то вигнаний буде з роду, бо не мали ми богів, окрім Вишень і Сварга». І далі (д.31): «Якщо хтось знає... [що Бога Світла славимо] і не воздасть хвалу богам, триклятий буде».

Таким чином, очевидним є те, що основою життя племен, організації їхніх відносин і моральних та побутових устоїв та звичок виступає язичництво на чолі з Богом. Бог існує поряд з людиною, яка не мислить своє життя в іншій сфері. Для людини, на нашу думку, в давнину язичництво було визначальним для його етносу навіть у більшій мірі, ніж мова.

У розглянутих текстах слово *Бог* реалізовано у формах: БОЗЕ, БЪЗІ, БЗІ, БЪЗО, БГУ, БЗЕМ, БЗЪМ, БЗЕХ, БЪГОВ, БЪЗЕХ, БОЗЪМ, БОГУ, БОГОУМ, БОГОМ, БОЗЕМА та ін. В усіх випадках начальним виступає дзвінкий /Б-/ , за ним слідує один із голосних заднього ряду /О/ або /Ъ/ чи повна його відсутність. Далі реалізується дзвінкий приголосний /Г/ або /З/, які представляють чергування *з/з* (пор. *нога – нозі*). Отже, корінь можна подати у вигляді БОГ-/БОЗ-, за яким слідує суфікс або флексія. Початкове **bog-* має спорідненість в інших мовах, зокрема в слов'янських: ст.сл. *богъ*, болг. *бог*, сербохорв. *бог*, словен. *bóg*, чеш. *bůh*, польск. *bóg*, в.луж. *bog*, н.луж. *boh*, укр., рос. *бог*, які відтворюють псл. *bogъ*, в германських: гот. *gub*, д.англ. *zod*, днв., свн. *got*, нім. *Gott*, д.сакс. *god*, гол. *god*, шв. *gud*, дан. *gud*, виходячи з яких реконструюється герм. **guda-* «бог», в індійських: д.інд. *bhâdah* «наділяючий, податель, пан, влади́ка», ав. *baua* «господь, бог» та ін. Значимо, що мотивацією розглянутого наймення БОГ виступає смисл «Всесвіт; Природа». Перейдімо до аналізу окремих божеств.

МАТИРЬ-СВА. Найбільш поширеним у текстах ВК є опис матері-богині, яка виступає у своїх діях безпосередньо зі слов'янським племенем руси у їхній боротьбі з ворогами та труднощами за своє виживання. У центрі подій виступає богиня під іменами МАТИРЬ, МАТИРЕ, МАТИРЯ, МАТЕ, серед яких архаїчнішими є форми з коренем та суфіксом типу МА-ТЬРЬ. Згадаймо, що в давнину морфемна та фонетична (складова) межі збігалися, що дозволяє вважати суфікс -ТЬРЬ як похідний від іє. **-tér* зі значенням збірності, а пізніше – двоїни або множинності. Такий морфемний поділ у давніх словах подають К. Бругманн, В. Штрейтберг, О. Трубочов [13, с. 13]. Наявність серед інших словоформ редукованої у вигляді МАТЕ свідчить про період у розвитку мови, коли кінцевий склад слова суттєво артикуляційно ослаб, редукувався і зник, у такому вигляді існує сучасне укр. *мати*. У цілому, зазначені форми в

текстах ВК свідчать про два мовні зрізи у розвитку останньої: доредукований та редукований.

До вищевідміченого цікавим буде додати ще одну форму з тим же коренем **ma-*, що поданий в одному із текстів (д. 6-Г) у вигляді МАГУРА «мати-богиня». Зазначена форма має в собі складові: МА-ГУРА, серед яких остання морфема виступає ідентичною до -ТЬРЬ. Слов'янське -ГУРА свідчить, що початковий приголосний /h-/ вийшов із давнішого /k-/ , а не /t-/ , як у попередньому іє. **-tér*. Із попередніх наших досліджень відомо, що псл. **/t-/* могло появитися на місці іє. **k-* під впливом Трипільського субстрату. У результаті порівняння виходить, що в слов. -ГУРА початкове вийшло із іє. **k-*, яке є давнішим, ніж іє. /t-/ у **tér*, тобто зазначений приголосний є *досубстратним*. Такий висновок підтверджується також подібними прадавніми (досубстратними) формами в германських мовах із **-tér*, що дало число «два» (пор. гот. **twai*). До цих форм молода дослідниця У. Баркар відносить такі споріднені слова, як дсканд. *kvistr*, шв. *kvist* «гілка» (пор. нім. *Zweig*), дсканд. *kvísl* «розщеплена гілка чи інструмент, рукав річки», ісл. *kvísl* «гілка, вилка» (порівн. нім. *Zwiesel*), швед. *kvitter*, ісл. *kvak* «щебетання»), які свідчать «про наявність задньоязикового приголосного *k* у розглядуваних формах» [2, с. 128]. Таким чином, слов. МАГУРА із ВК має в собі ознаки досубстратної форми, що є реалізацією ще одного ранішнього мовного зрізу в текстах ВК. У цілому, розглянуті форми, що позначають богиню-матір, представляють собою три мовні етапи, засвідчені в текстах ВК, які можна подати у вигляді фонетичного деривату: МАГУРА → МАТИРЬ → МАТЕ.

Повертаючись знову до фрагментів тексту ВК, що утворюють своєрідний дискурс з доміантою МАТЕРІ-БОГІНІ, відмітимо, що мати, перебуваючи на небі у Сварзі богів, їхньому пантеоні, відображає свою минулу земну реальність. Ця дійсність полягає в тому, що події, які супроводжують цю богиню, мали місце на Землі, а значить, і засвідчують етап матриархату у суспільстві слов'ян. Іншими словами, у пам'яті слов'ян, поряд з іншими, мають місце події їхнього життя, які можна віднести до часу не пізніше новокам'яного віку. Словесне вираження наймення *матері* у вигляді кореня **ma* має смисловий зв'язок, на нашу думку, з поняттям «багато; множити», що становить основу природну функцію матері щодо продовження роду на землі.

Семантичне гніздо слів з основою МАТИ має в собі багато інших наймень, що торкаються різних сторін розглядуваної богині. До основного імені, що часто супроводжує МАТИРЬ, уналежнюємо словоформу СВА.

У реалізаціях розглядуваного словосполучення *мати-Сва* відмічаємо такі його варіанти: (д. 7-Г) МАТИРЯ СВА СПЪВА ПІСЕНЬ РАТЬНУ «Мати Небесна співає пісню ратну», (д. 7-Е) ТО БО МАТИРЕСВА БІЯЩЕТЬ КРІДЛЯМА О БОЦЕ СВА «А Мати Небесна б'є крилами о боки свої», (д. 7-З) МАТИРЬ СУНЕ СВА СТРОЕНІЯ «Мати-Сонце Небесна встає». У зазначених та інших випадках С. Піддубний перекладає слово СВА як «Небесна», Б. Яценко вживає у цих контекстах переклад «наша», а Г. Лозко – «Слава». Пояснюється це тим, що в слов'янській міфології не розглядається СВА як існуючий теонім і тому в перекладах вживаються близькі за значенням поняття, до яких належать д.інд. *Сварга* «небо», «свій», що в текстах ВК передається через СВА, або слово «Слава», яке часто реалізується в текстах у сполученні *Мати-богиня*. Все ж, на нашу думку, слово СВА в контексті з богинею МАТИРЬ необхідно розуміти як наймення богині, і воно не підлягає перекладу, як власні назви взагалі. Це підтверджується подальшим аналізом цього слова.

Перш за все необхідно зазначити, що в сполученні з МАТЬРЬ і подібними формами досить часто вживається в текстах ВК слово СВА (на дощечці воно подається разом або окремим словом). Цей термін подибуємо в композиті слов'янського божества *Сварог* (*Swarog*) – творця всього життя, бога світла і небесного вогню [18, с. 34]. У цьому імені виділяємо складові *Swa-rog*, які значать відповідно «Всесвіт; Небо» та «князь, цар». Останнє *-rog* співзвучне з написом *rex* на печатці, який ставили слов'янські князі о. Рюген (пор. лат. *rēx, rēgis* «цар»). У цілому, ім'я *Сварог* мало первинну семантику «Бог Всесвіту». Наше розуміння походження наймення бога Сварога відрізняється від більш відомого, пов'язаного з псл. **svara* «свара, незгода, війна». Взагалі, цей теонім «загальноприйнятої етимології не має» [6, с. 186].

Назва богині-матері СВА в літературі свідчиться у варіанті з голосним між початковими приголосними *Siva* (*Ziva*), що з'явився під впливом мови трипільців, у мовленні яких не було комбінацій приголосних [14]. Це було наймення богині життя, родючості та поради всіх венедських народів, її собор знаходився в Ратцебурзі (Німеччина) [18, с. 26–27]. У полабів, що проживали на р. Ельба, була також богиня *Siwa*, дружина великого і шанованого *Бога* (*Bog*) [19, с. 32]. Очевидно, що наймення *Siwa* сягає часу існування Трипілья, коли тут зароджувалися численні індоєвропейські племена, серед них і індоіранські. Якщо взяти до уваги, що у давніх словах початковий приголосний *S*- іноді переходив у сильний шумний Ш- (пор. рос. *сабля* – укр. *шабля*, іє. **(s)ner-* «пласти» – укр. *шнур*), то ім'я в індуїстській міфології верховного божества та творця світу *Шіва* виглядає як споріднене до вищеназваних СВА, *Siwa*, як за формою, так і за змістом. Взагалі, найдавнішим (досубстратним) вважаємо наймення СВА, яке пройшло розвиток у напрямку: іє. **k^wa* > псл. **kwa* > **k'iwa* > *swa* [15, с. 233], тобто вихідним виступає корінь *k^wa* зі значенням «Всесвіт; Бог». Раніше нами було показано, що наймення *Бог* у слов'янських і германських мовах містить у собі також корінь *k^wa* [13, с. 164–167]. Звідси пояснюється походження родинної (сімейної) пари *Bog* і *Siwa*, про які згадувалось вище. Можна передбачити спорідненість наймення *k^wa* також із семітським *Yahweh* (тобто *Ya-hweh*) чи його варіантами, що свідчить про спорідненість ностратичних мов та їхніх етносів.

Існування в слов'янському пантеоні богині СВА підтверджується також культурологічними дослідженнями фольклорного матеріалу слов'ян. До них відносимо прадавні відтворення на полотнах рушників Великої Богині. Ця богиня, як зазначає Л. Саннікова, є «першопричиною життя» і відображена у вигляді «Першоптахи» [10, с. 19]. Аналіз орнітоморфних мотивів на українських рушниках, виконаний Л. Андрушко, показав, що «Птахи у міфології – це істоти верхнього царства, вони є творцями Всесвіту» [1, с. 4]. Такі зображення, поширені на обрядових предметах у різних народів, є священними і володіють надприродними силами [1, с. 8]. Зазначені ознаки Птахи ріднять з богинею СВА із ВК, про що йдеться нижче.

У проаналізованих текстах ВК богиня-мати досить часто персоналізується у вигляді ПТИЦІ, яка постійно знаходиться у тісному зв'язку з племенами слов'ян на землі. Проілюструємо це на деяких типових випадках.

Племена русинів, як пише автор (д. 6-А), були у великій скруті: спалені урожаї, з двох сторін тиснули ромей та готи – і в цей час «*прилетіла до нас Птиця Божеська ПТИЦЕ БЖЕСКА*» і сказала, як діяти, ми так вчинили і перемогли. В іншому тексті (д. 8/2/) «*прилетіла до нас, сіла на дереві й заспівала*

Птиця СПЃВА ПТЫЦІЯ... І співає пісню до борні та битви». «*Птиця-Мати Небесна* [закликає] нас СЕ ВРЩЕТЬ ПТЫЦІА МАТРЕ СВА ОНЫ, *аби ми підняли мечі на свій захист*» (д. 23). Птиця-мати передбачила горе велике для венедів, що відійшли від своєї віри, як сказано в тексті (д. 36-А): «*А та свята Птиця сказала, що вогонь-смар принесе до них (венедів) голод нищівний і там горе буде*» І ТА СЃВЕ ПТЫЦІА РЕЩЕШЕТЬ ЯКО ОГЕНЬ СМАРЬ ПОНЕСТЩЕ ДО НОІ.

Мати-богиня у вигляді Птиці постійно контактує зі слов'янськими племенами, при цьому вживаються слова різноманітної семантики: *прилетіла, сказала, розповідає, наказує, молить, дорікає, мовить, пророчить, закликає, йде перед нами, співає, кличе, б'є крилами о боки свої*. Окрім нейтральної лексики, автор вживає емоційні вислови, що свідчать про велику турботу богині щодо своїх підлеглих, які повністю їй підкоряються, приносячи жертви і свою слухняність. Такі відносини між Богинею та слов'янами-русами можуть пояснюватися лише їхніми родинними зв'язками, як свідчить подальший матеріал.

Сюжет текстів ВК показує, що богиня СВА носила також ім'я *Славуна* – мати дітей її та Богумира: (д. 9-А) «*мати їхня, яку звали Славуна*» А ТУ МАТЕ ІЕХ ІЖЕ РЃЦНА СЛАВУНИ. Нерідко це ім'я подається у варіанті СЛАВА, наприклад: (д. 7-Є) «*А Мати-Слава співала*» А МАТЬРЕ СЛАВА СПЃВАШЕТЬ, «*до Матері-Слави*» МАТЬРЬ СЛВА, (д. 13) «*як Мати Небесна Слава накаже*» АКО АМТЕР СВА СЛВА РЖЕЦЕ. Наймення СЛАВА, СЛАВУНЯ свідчать про спільність походження матері-богині і слов'янських племен, де богиня сприймається як прамати слов'ян. В одному із текстів (д. 6-Г) зустрічаємо: «*Нащадки ми Славуни і горді бути можемо*» ПОТОМИЦЕ СМЕ СЛАВУНЕ А ГРДІ СМЕ БОІТЕ МОЖАШЕМ. Очевидно, що богиня СВА була у витоків зародження праслов'ян, буття яких починалося з наймення **swa* (< іє. **k^wa*). Саме цей корінь, на нашу думку, об'єднував у давню пору зародження слов'ян, землеробські і скотарські племена, після чого відбулося їхнє відокремлення у вигляді **k^wel-* та **k^wer-*. Про це свідчить розвиток двох родоплемінних гілок слов'ян – землеробів та пастухів, про які була мова раніше.

Богиня Сва отримує інші наймення залежно від атрибутів, з якими вона пов'язана. Оскільки у слов'ян Перун був богом грози й води, то в оповіді про те, як Богиня в розі несла живу воду воїнам, вона отримує назву *Перуниця*. Про це свідчиться в текстах ВК: (д. 7-Д) ПЕРУНЦЕ, ПЕРНЦА, (д. 8/3/) ПЕРУНЫЦЬЯ, або в тексті (д. 26): «*А загиблому на полі бою Перуниця дає Воду Живу потити*» І ПАДЕЩЕМУ О ПОЛІЕ ПРЕ ПЕРОУНИЦІА ДАЕ ВОДОУ ЖІВОУ ОПЫТЕ.

Цікавою виглядає зовнішність Матері-Сва, коли вона сяє, блищить. У цьому випадку богиня носить ім'я *Красної птиці*, пор.: (д. 7-Б) «*І Мати співала, та Красная птиця*» КРАСНА ПТЫЦІЯ. В іншому тексті (д. 7-Є): «*а та Птиця – не сонячна зоря, а світло їй*» А ТА ПТЫЦІА СУНЕ САРЕ НЕ ЕСЬ А ТАЯ ЕСЬ ОД ОНА ОВАСТА БЯЦА. Або – *Зоря Красна* (д. 7-Ж), «*Тут Зоря Красна ЗОРІЯ КРАСНА йде до нас*». Птиця прилетіла, сіла на дереві й заспівала, пише автор (д. 8/2/): «*І всяке перо є на ній, і сяє кольорами різними – стало вночі, як вдень*» І ВШЯКО ПЕРО Е ІНЕ А СЯЩЕ ЦВЃТА РУЗНА СТА І В НОЩЕ ЯКО В ДЕН. І тут же: «*Тут бо Красна Зоря [КРАСНА ЗОРІЯ] йде і коштовності нанизує на убранство своє*».

В окремих контекстах ВК Богиня Птиця пов'язана з вогнем, скажімо, в уривку (д. 19) мати небесна повинна принести вогонь [ОГНЬ] від патаре Дія. Вона закликає «*Вишнього, щоб дав їй вогонь до вогнищ наших*» ДО ВШНІЕГО ІАКЃВЕ ДАЯЛІ

ЕСЕ ЕІЕ ОГЕНЬ ДО ОГНИЦОІ НАШПЕ. У тексті (д. 29) мовиться про Богиню, яка «огонь дала пращурам нашим» ОГЕНЬ ДАШЕТЬ ПРАЩУРОМ НАШПЕМ.

У розглянутих текстах Мати-богиня є зоря, вона сяє, несе вогонь на землю, отримавши його від Вишнього, від Дія. Схоже, що у цих випадках Богиня виступає під іменем Сонце. В одному випадку вживається ім'я Ясна ЯСНЕ, що разом з Інтра «йшли за нами» (д. 7-В).

Узагальнюючи, можна сказати, що Мати-богиня виступає в текстах ВК у таких іпостасях: 1) прамати слов'ян, 2) небесне світило – Сонце, 3) божа Птиця.

СВАРОГ. Під цим іменем виступає верховний бог у слов'ян, як ішлося вище, але наймення вказує також на місце знаходження богів – Сварг у значенні «небо», «небеса». Останнє засвідчено в текстах: (д. 7-Д) «то Мати Небесна кличе в Сварзі на подвиги ратні», (д. 6-Є) «усуріти [траву] на сонці нашому, щоб пити на честь богів у Сварзі», (д. 4-Г) «А наші діди в Сварзі...». Очевидно, що в Сварзі знаходяться боги наші та наші предки – діди. Знаходиться цей пантеон на Небі синьому (д. 7-Є). «Там Рай-ріка тече, що відділяє Сваргу од Яви» (д. 11-Б). Цікаво зазначити, як в одному з текстів в переліку божеств Сварги першим називається Сварог, за ним пари богів, а потім трійці, пор.: (д. 11-А) «Перун та Свентовенд обоє удержані в Сварзі, а з обох боків їх Білобог і Чорнобог перетягуються, але вони і Сварг тримають світ, аби не бути йому повергнутому. А за ними обома Хорс, Влес і Стриб, а поза ними – Вишень, Леле, Літиць...». Саме у такому порядку, як уже про це йшлося, зароджувалися числові поняття.

У славістиці вважається, що Сварог, або Сварожич, – бог вогню [9, с. 490]. У балтійських слов'ян його називали Радгостом (Radegast). Сварг давав слов'янам животворну енергію у вигляді води: (д. 8/2) «пиймо [Воду Живу], бо те все од Сварга до нас життям тече».

Руси (слов'яни) моляться до Сварга як свого «першого Пращура» (д. 15-А). В іншому тексті (д. 22) значиться, що «Сварг є Отець, а інші суть сини. І мусимо коритися йому, як корилися родичі, бо він Отець Роду». Схоже, що цей бог «започаткував» родоплемінну слов'янську гілку, про це свідчать такі слова: (д. 24-Г) «також величають пращура нашого Сварга, який був, є і пребуде завжди з нами з віку у вік до кінця». Своє природне призначення розуміє і сам Сварог, який говорить до старотця русів Ора: (д. 25) «Як мої творіння створив вас од перст моїх. Знайте, що ви сини Творця, і поведьтєся, як сини Творця, і Дажбо буде Отець ваш. Тому мусите слухатись його: що той вам накаже, те й маєте робити – і як говорити, і що творити». Своє повеління над русами він передає своєму сину Дажбогу.

У текстах ВК зазначається, що Всевишній Сварог визначив землю русам «од сонця до сонця» (д. 31), «установив ті молитви та купалища» (д. 26), завжди «маємо турботу Сваргову» (д. 28). Взагалі, Свареж є Творцем Неба і Землі, «справимо свадьбу для них» (д. 30), прийдуть часи, коли «крутити будуть Кола Сваргові до нас» (д. 36-А). «Сварг, що створив світло, – це Бог світла і Бог Прави, Яви та Нави. Се бо маємо їх за істину і ця істина наша переборює сили темряви та до блага веде» (д. 15-А). Сварог може й покарати тих, хто його не слухається, він «усіма править» (д. 38-А). До нього звертаються «про поміч божу» (д. 20 /фрагм./), ласкаво про нього говорять: «Сваржець укаже нам, куди тримати шлях свій» (д. 23).

Аналіз смислової сторони Сварога показує, що цей бог створив увесь Світ, він перший серед інших, йому моляться

й підкоряються всі, хто живе на Землі. Він є першопредком слов'ян, дає їм силу і насагу, повністю управляє їхнім життям. У текстах ВК зустрілися такі слововформи цього бога: СВВРА, СВАРГ, СВАРГЪ, СВАРЗЕ, СВАРОЗЕ, СВАРЕГЪ, СВАРЪГЪ, СВАРОГ, СВРОГА, СВРОГ, СВРАЗЕ, СВРГ, СВРЗІ, СВРГОІ, СВРГА, ИСВАРГА. Зупинімося детальніше на аналізі наймення Сварог.

Вище було показано, що наймення цього Бога чітко відображається у його складових *Сва-рог* (*Swa-rog*), які значать відповідно «Всесвіт; небо» та «князь, цар». Обидві основи чітко представлені в текстах ВК своїми приголосними, голосні ж, як правило, редукуються, іноді до повного їх зникнення. Провідною семантикою в теонімі виступає коренева *сва-*, що походить із іє. **k^wa*. Згадаймо, що цей корінь має також мати-богиня у слов'ян СВА, яка в текстах подається як дружина БОГА. Із попереднього також відомо, що наймення БОГ містить в собі також іє. **k^wa*. Очевидним є походження слов'янських головних богів *Сварог* і *Сва*, також і узагальнюючого *Бог*, від поняття індоєвропейців, вираженого словом **k^wa*. Цей же корінь на слов'янському тлі започаткував родовід слов'ян у вигляді **swa*, що ліг в основу наймень племен. Про це свідчить слов'янський етнонімікон у своїх двох гілках іє. **k^wer-* та **k^wel-* зі значеннями «скотарі» і «землероби» [15, с. 22].

У текстах ВК вживається похідна форма від *Сварог* у вигляді *Сварожич*, реалізована в таких варіантах: (д. 23) «Се бо Сваржець дивився на нас із небес своїх» СЕ БО СВАРЖЕЦЪ ЗРЯЙ ОНЫ ОД СВРЗЕ СВЫА. У цьому фрагменті тексту слово СВАРЖЕЦЪ вживається у значенні «бог Сварог». В інших випадках розглядуваний термін реалізується в множині, виражаючи смисл «боги», наприклад: 24-А «А ті Сварожичі (боги) в небі ячат» І ТЫЕ СВАРОЗЕ ІМУТЫ ЯЩЕТЕ; (д. 25) «І Сварожичі чують те» І СЕ СВАРОЗІЦЫ ОШУЕ ТОА. Наведені приклади ще раз свідчать про деривацію смислів у напрямку: *Сварог* → *Сварожичі* → *Боги* (*Бог*), спорідненість яких зумовлена спільним коренем іє. **k^we-*.

ДАЖБОГ. У славістичній літературі цей теонім позначає Бога Сонця. Його наймення має свідчення у вигляді: др. *Дажь-богъ*, р.-цсл. *Даждьбогъ*, п. ст. *Dačbog* (особове ім'я, XIV ст.), псл. **Dadjьbogъ*, «утворене з імперативної форми дієслова **dadjь* «дай» і основи іменника *bogъ* «щастя, добробут» [4, с. 9]. Зазначене смислове наповнення теонім міг отримати в ході свого розвитку, приймаючи вигляд «Дай щастя, добробут!», але не на початку свого зародження. Сучасні дослідження теонімії зводяться до висновків, що мотивуючою стороною наймення божеств виступають його ознаки, зовнішні чи функціональні [11; 13, с. 139, с. 164–165]. Виходячи зі сказаного, ми дотримуємося точки зору Ф. Корша та О. Погодіна, згідно з якою початкове *Дажь-* вчені співставляють з гот. *dags* «день» та ін. [16, с. 482]. При такому розумінні слов'янський Дажбог тлумачиться як «той, що дає вогонь» [13, с. 165], тобто Бог Сонця. Розглянемо смислове наповнення та формальне вираження вказаного божества у ВК.

У текстах ВК зазначається, що Дажбог [ДАЖЬБО] створив Світ, закріпив у безодні нашу Землю та встановив закони проживання (д. 1). Звернімо ще увагу на слово ВЕЙЦЕ, яке С. Піддубний переклав як «овейце» [8]. У цьому слові корінь ВЕЙ-, який зустрічаємо і в іншому тексті (д. 7-Є) у вигляді ОВАСТА «світло», де коренева форма ОВЕ-. Зазначені кореневі форми, на нашу думку, є спорідненими і походять із іє. **k^wite* зі значенням «світлий, Світ». У зв'язку зі сказаним вірнішим буде переклад «Дажбо створив нам [Світ]», а не «овейце».

В іншому місці зазначається, що «Дажбо нас родив і крізь корову Замунь» ПОТОМИЦЕ СЛАВНЕ А ДАЖБО НАС РОДИВЕ КРЕНЗ КРАВУ ЗАМУНЬ (д. 7-Є). Сварог повчав слов'ян, говорячи Ору: (д. 24-В) «Дажбо [ДАЖЬДЕ] буде Отець ваш. Тому мусите слухатись його: що той вам накаже, те й маєте робити». І слов'яни сприймали його як свого бога: ДАЖЬБГИ НАШ СОУТЬ (д. 32), Перший князь яких носив знак Дажбога: ПРВЕ ІМА НА ЩЕЛЕ ДАЖБО (д. 33), йому молилися: ХВАЛИМО ДАЖЬБА НШГО (д. 4-А) і приносили жертву: АОЦЯНАША ДАЖБА ЖРЯТВУ ТВОРЯЙЩЕ (д. 6-Є), АДЖБО УСЛОШША МЛБОУ ТУ (д. 16-А).

Ближче за інших богів Дажбог стоїть до русів (слов'ян), які себе часто називають «Дажбожі внуки»: (д. 3-А, 24-Б) ДАЖБОВЕ ВНУЦІ, (д. 19) ДАЖБОІ ВНУЦЕ, (д. 23) ДАЖЬБА ВНЦЬЕ.

Цікаво зазначити, що в одному випадку має місце перестановка основ у найменні *Дажбог*, яка виглядає таким чином: (д. 38-А) БГЪДАЖДЬ «Богдаждь». Як уже раніше зазначалося, така форма подається у тексті, в якому є архаїчні риси. Прикметно, що ця форма представляє той давній час, коли кожна зі складових основ могла займати будь-яке місце в складному найменні *Дажбога*.

Назвемо всі форми з іменем *Дажбога*, що зустрілися у текстах ВК: ДАБО, ДАЖЬБА, ДАЖЬБУ, ДАЖБА, ДАЖБО, ДАЖБУ, ДАЖБОІ, ДАЖЬБОМ, ДАЖБОВІ, ДАЖБОВЕ, ДАЖБОВА, ДАЖБОВЕМ, ДАЖЕ, ДАЖЬБГУ, ДАЖДЬБОГЪ, ДАЖЬДЕ, ДЕЖБО, ДОЖБО, ДЖБО, БГЪДАЖДЬ. Очевидною є двоосновність теоніма, в якому одна складова має вигляд: *Даж-*, *Дажь-*, *Да-*, *Даждь-*, *Даж-*, *Дож-*, *Дж-*, що має атрибутивне значення відносно подальшого «бог» у вигляді: *-бо*, *-ба*, *-бу*, *-боі*, *-бом*, *-бові*, *-бове*, *-бова*, *-бовем*, *-бгу*, *-богъ*, *-де*, *-бгъ-*. В обох випадках постконсонантний голосний редукується, іноді до повного зникнення, що свідчить про основне смислове навантаження у приголосних. Сильна редукція форм, що виражають «бог», свідчить про їхню другорядність у вираженні загального значення і граматичну навантаженість, перш за все флективну. Провідним у вираженні основного смисла виступає початкове *ДАЖ-*, в якому кінцевий */-ж-* утворився в результаті слов'янської палаталізації із псл. **-h/-g*. У цілому, в зазначеному корені *ДАЖ-* вбачаємо іє. **dag-* зі значенням «світлий; день». Таке розуміння відносно *Дажбога* означає «Світлий Бог, Сонце».

ПЕРУН – Бог дощу, грому та блискавки у слов'янському пантеоні [5, с. 357]. Його походження сягає індоєвропейського часу, коли під іменем *Варуна* – творця світу, а також бога неба та водяної стихії він засвідчений у ведійських текстах. В. Іванов і В. Топоров вважають Перуна «спільним нащадком стародавніх індоєвропейських традицій» [7, с. 4]. Звернімося до свідчень про Перуна в текстах ВК.

Ім'я Перуна в текстах ВК пов'язане з військовою сферою. Від цього бога [ПЕРУНІА] руси отримали мечі залізні і коней (д. 6-В), боги разом з Перуном «накували мечів своїх» (д. 4-В), Орій бачив, як Перунонькував мечі [ПЕРУНЬКО КОВАЩЕТЬ МЕЩЫ] (д. 24-В), також стругав нам стрілу свою [СТРЖЕ НАМО ПЕРОУНЬ СТРА СВА] (д. 34). І Бога Перуна-громовержця [БГУ ПЕРНЕВІ ГРМОВРЗЕЦУ] «просимо не переставати живих явищ Кола крутити в Яві» (д. 11-А). За все це велика похвала Перуну-златоусту [ПЕРУНА ЗЛАТУСА] (д. 4-А), руси виражають славу «Богові Перунуогнекудруму» [СЛВА БГУ ПЕРУНУ ОГНКУДРУ] (д. 11-Б).

«Старі отці вєнедського роду» судили родичів біля Перунова дерева [О ПЕРУНЬ ДРЕВЬ] (д. 7-А). Перун представ-

ляє множинність БОГА разом з іншими божествами ДАЖБО, ХОРА, ЯР (д. 4-Г) і вживається в числі перших. Все ж руси є сини Перуна, а Дажбога внуки [ПАРУНЕ СЫНЫ А ДАЖЬБА ВНЦЬЕ] (д. 23). В одному із текстів зазначається, що воїни «іспили води живої од Перунця» ВОДЕ ЖІВЕ ОД ПЕРУНЦЕ (д. 7-Д). В інших Перун «гримить у небі ясім» (д. 7-Е), «блискавками посіваючи донеба синього» (д. 7-Є).

У цілому, Перун, синами якого є руси, виступає в двох іпостасях: як Бог Грози і блискавки та Бог Воїнів, з яких останнє наймення, як свідчить подальша етимологія, виступає хронологічно вторинним.

У текстах ВК розглядуваний бог засвідчується такими словоформами: ПЕРУН, ПЕРУНЬ, ПЕРУНА, ПЕРУНЕ, ПЕРУНУ, ПЕРУНО, ПЕРОУНЬ, ПЕРОУНУ, ПЕРУНЮ, ПЕРУНОМ, ПЕРУНАМІ, ПЕРУНІА, ПЕРУНЦЕ, ПЕРУНЬЕ, ПЕРУНІУ, ПЕРОУНІА, ПЕРНЕВІ, ПЕРУНЬКО, ПЕРОУНЕЦ, ПЕРУНЬШТЕ, ПЕРУНЬКОВЕ, ПАРУ, ВПАРУНА, ПАРУНЕ, ПАРУНІЕ, ПАРУНЕЦЬ, ВПАРУНІ, ПАРКУНА, ПРЕУНІ, ПРУНОІУ. Значений теонім виступає, як правило, в похідних формах, в яких провідним є смисл, відображений в корені ПЕР-. Закореневі морфеми налічують до двох суфіксів та флексію, наприклад: *-УН*, *-УНЬ-КО*, *-УН-ЕЦ*, *-КУН-А*, *-УНА-МІ* та ін. Зникнення голосного в корені в окремих випадках свідчить про ненаголошеність цієї морфеми. Раніше нами було показано, що в корені ПЕР-/ПАР- має місце вплив трипільського субстрату, в результаті чого звук */п-/* витворився із іє. **k^wer-* зі значенням «скотарі; воїни» [14, с. 183].

Перший закореневий суфікс, як правило *-УН-*, має значення «один із...» і походить із іє. **k^win*. У цьому сенсі форма ПАР-КУН-А є архаїчнішою порівняно з іншими, в яких відсутній приголосний */к/*. Подібні форми зустрічаємо і в інших мовах: лит. *Perkūnas*, лтс. *Pêrkôns*, прус. *Perkuns*, хоча з останніми, як зазначає М. Фасмер, «неможливо доказати родинність Репунь» [17, с. 246–247]. За аналогією до утворення поширеного в слов'янських мовах суфікса *-ow*, який вийшов із псл. **k^wow > -(k)ow > -ow (-ov)* [15, с. 184], на нашу думку, можна прийняти походження слов'янського *-ун* із псл. **kun*, а значить, і вважати, що форми ПЕРУН, ПАРУНЕ і ПАРКУНА є варіантами одного й того ж слова. Очевидно, що первинною була форма ПАР-КУН- зі значенням «один із богів-скотарів», яка поступово стала поширюватися і переважати у значенні «один із богів-воїнів», редукуючись також у своїй формі до вигляду ПЕРУН. Саме таке значення цього божества є основним у текстах ВК. Повертаючись до форми ПАР-КУН, зазначимо, що таке ім'я в давнину було двоосновним і складалося із основ іє. **k^wer-* та **k^wen-* зі значеннями відповідно «земля» і «небо». Перше позначало в сукупності скотарів та воїнів, друге відносилось до природної стихії у вигляді дощу, грому, блискавки. Згадаймо, що подібні функції виконувало також іє. божество Варуна.

Серед зазначених форм у текстах ВК вживаються наймення Перуна з демінутивним суфіксом *-ЕЦ*, *-ЕК* у вигляді ПЕРОУНЕЦ, ПЕРУНЦЕ, ПЕРУНЬКО, ПАРУНЕЦЬ, що виражає ніжність та повагу русів до цього божества. В одному із текстів в атрибути від слова Перун наявні три суфікси: ПЕР-УНЬ-К-ОВ-Е (д. 24-В). Взагалі, суфіксальна варіативність та багате флективне оформлення свідчать про поєднання в текстах різних мовних та часових площин сюжету текстів ВК.

ВЕЛЕС – скотський Бог, головний у землеробів-слов'ян, протиставлявся Перуну. Русі (слов'яни), молячись до Влеса [ВЛЕСА], називали його отцем своїм (д. 3-А). Богом платили десятину, «а соту – на Влеса» [А СЕНТУ НА ВЛАСВЕ]. Автор

ВК зазначає, що «Влес навчив землю обробляти та зерно сіяти» [ВЛЕСО] (д. 4-Б), «ставити Сноп до огнища» (д. 8 /2/), «У Влеса навчилися землю раяти працури, також і ми маємо» (д. 20 /фрагм./), він «іде правити отарам» (д. 26).

Але «тепер вже не ті старі часи... і стали ми як віск без Влеса» [ВОЩА БЕЗО ВЛЕСА ТОП] (у значенні «як свічка без Бога») (д. 6-В). Вночі Влес як зоря «іде в небесах по Молоці Небесному до чертогів своїх», і руси свої співи починають, славлячи Влеса (д. 8 /2/). І згадується Влес разом з Хорсом та Стрибом (д. 11-А). «Волоса вої ідуть на [ворогів]» (д. 33 /урипки/).

Враховуючи сказане, І. Хоругин присвячує цю книгу Влесу – «Богу нашому» [ВЛЕС КНИГО СІУ ПТЧЕМО] (д. 16-А). Семантика наймення Велес відображена в землеробській сфері. Зупинимось на етимології цього слова.

У текстах ВК зустрілися такі реалізації наймення Бога Велеса: ВЛЕС, ВЛЬС, ВЛЕСА, ВЛЕСО, ВЬЛОСЕ, ВЛАСВЕ. Архаїчнішою вважаємо форму ВЬЛОСЕ, в якій згодом початковий склад редукувався до ВЛ-. Очевидним є корінь вигляду ВЬЛ-, який може бути зведений до іє. *k^wel- зі смисловою домінантою «землеробство», протиставляючись іє. *k^wer- у вигляді бога Перуна, що первісно стосувався скотарів і керівної верхівки суспільства (воїнів) [14, с. 183]. Зазначена основа ВОЛОС-фонетично є спорідненою до форми ВЕЛЕС-, що зустрічаються у слов'янських пам'ятках [3, с. 421], в яких давніше /o/ закономірно змінилося на /e/ (обидва звуки одного /середнього/ рівня підняття язика). Приведені варіанти основ, очевидно, походять із псл. *vels-/*vols- («влада») [3, с. 421].

Наявне у ВЕЛЕС/ВОЛОС суфіксальне -С в одному випадку із тексту ВК засвідчено у вигляді -СВ(Е) (д. 3-А), що нагадує розглянуте раніше СВА зі значенням «бог». Таким чином, вищезазначені форми вказаного божества можна привести до вигляду ВОЛО-СВА (псл. *voloswa) зі значенням «скотій Бог».

Окрім вищерозглянутих слов'янських теонімів, у текстах ВК зустрілися ще такі наймення божеств: *Хорс*, *Сімаргл*, *Стрибог*, *Ладобог*, *Купалбог*, *Яр-бог*, *Марі-Мор*, *Вишень*, *Леле*, *Літиць* та ін.

Висновки. Виходячи із аналізу основних слов'янських теонімів, засвідчених у текстах ВК, можна допустити, що найбільш архаїчним є наймення Богині-матері *Сва* (із іє. *k^wa 'Всесвіт'), із якого походить узагальнене поняття «бог» (псл. *bogъ). Цей же первісний корінь зустрічаємо в імені *Сварог* зі значенням «Бог Всесвіту, Бог Неба», а також у найменні пантеону слов'янських богів *Сварг*. Його син *Дажбог* «Бог Сонця» опікувався слов'янами, які стали сонцепоклонниками. Розпад первісної слов'янської спільноти призвів до розрізнення землеробів та скотарів у вигляді відповідних божеств *Велеса* та *Перуна*.

Література:

- Андрушко Л.М. Орнітоморфні мотиви в орнаменті українських рушників / Л.М. Андрушко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – 2008. – № 1. – С. 3–9.
- Баркар У.Я. Поняття чисел «один»/«два» та їх реалізація в німецькій і українській мовах (семантико-етимологічне дослідження) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і

- типологічне мовознавство» / У.Я. Баркар. – Миколаїв, 2013. – 275 с.
- Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О.С. Мельничук. – Т. 1. – К. : Наукова думка, 1982. – 632 с.
- Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О.С. Мельничук. – Т. 2. – К. : Наукова думка, 1982. – 571 с.
- Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О.С. Мельничук. – Т. 4. – К. : Наукова думка, 1982. – 656 с.
- Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О.С. Мельничук. – Т. 5. – К. : Наукова думка, 1982. – 704 с.
- Иванов В.В., Топоров В.Н. Исследования в области славянских древностей / В.В. Иванов, В.Н. Топоров. – М. : Наука, 1974. – 342 с.
- Хоругин І. Влескнига : науково-популярне видання / І. Хоругин ; пер. прим. та комент. С. Піддубного. – 2-е вид. уточн., розш. – Голіванівськ, 2010. – 340 с.
- Мифологический словарь / гл. ред. Е.М. Мелетинский. – М. : Сов. энциклопедия, 1991. – 736 с.
- Саннікова Л.П. Розмай – Зелен Гай. Гіпотези про Первину / Л.П. Саннікова. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 452 с.
- Светочева С.М. Германські теоніми : семантичний та функціональний аспекти (на матеріалі давніх англійських текстів та текстів «Старшої Едди») : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / С.М. Светочева ; Міжн. гуманіт. ун-т. – О., 2015. – 20 с.
- Січинський В. Чужинці про Україну / В. Січинський. – 2-е вид. – К. : Довіра, 1992. – 256 с.
- Таранець В.Г. Діахронія мови : Збірка статей / за заг. ред. проф. Л.М. Голубенко. – О. : Друкарський дім, 2008. – 232 с.
- Таранець В.Г. Трипільський субстрат : Походження давньоєвропейських мов : [монографія] / В.Г. Таранець. – О. : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 276 с.
- Таранець В.Г. Українці : етнос і мова : [монографія] / В.Г. Таранець. – О. : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 364 с.
- Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / М. Фасмер ; пер с нем. и дополн. О.Н. Трубачева. – 2-е изд. – Т. 1. – М., 1987. – 576 с.
- Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / М. Фасмер ; пер с нем. и дополн. О.Н. Трубачева. – 2-е изд. – Т. 3. – М., 1987. – 832 с.
- Handweg M. Die slawischen Götter in Pommern und Rügen / M. Handweg. – Elmenhorst Edition Pommern, 2010. – 50 s.
- Zedler J.H. Großes vollständiges Universal-Lexicon aller Wissenschaften und Künste / J.H. Zedler. – Bd. 38. – Leipzig, Halle, 1732–1750.

Таранець В. Г. Велесова книга (історико-лінгвістичне дослідження). Частина 5

Анотація. На матеріалі текстів «Велесової книги» розглядаються слов'янські божества: богиня-мать Сва, Сварог, Дажбог, Перун, Велес і етимологія слова «Бог».

Ключові слова: Велесова книга, Бог, богиня-мать Сва, Сварог, Дажбог, Перун, Велес.

Taranets V. Veles Book (historical-and-linguistic study). Part 5

Summary. On the material of the texts of the «Veles Book» are being examined Slavic deities: goddess-mother Sva, Svarog, Dazhbog, Perun, Veles and etymology of word «God».

Key words: Veles Book, God, goddess-mother Sva, Svarog, Dazhbog, Perun, Veles.